

Aan de staatssecretaris van Financiën, dhr. ir. E.D. Wiebes,
T.a.v. contactpersoon Nationale ombudsman,
Postbus 20201
2500 EE DEN HAAG

Postadres
Postbus 93122
2509 AC Den Haag
Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 151
2594 AG Den Haag
Tel (070) 356 35 63
Fax (070) 360 76 72
bureau@nationaleombudsman.nl
www.nationaleombudsman.nl
Doortelnummer

Geachte heer Wiebes

Al geruime tijd ontvang ik veel klachten over de dwangverrekening van toeslagen door de Belastingdienst/Toeslagen (hierna: Toeslagen). Burgers met een laag inkomen en/of met problematische schulden klagen erover dat zij door deze verrekening (nog verder) in financiële problemen komen. Zij hebben deze toeslagen immers nodig om hun maandelijkse lasten van te betalen.

In deze brief vraag ik uw aandacht voor dit probleem en verzoek ik u uw beleid ten aanzien van de dwangverrekening van de huur- en zorgtoeslag en het kindgebonden budget¹ te heroverwegen.

Problemen bij dwangverrekening

Als een toeslag wordt teruggevorderd en de schuldenaar niet reageert op het terugbetalingsverzoek, gaat Toeslagen over tot dwangverrekening. Dit houdt in de meeste gevallen in dat maandelijks 1/24 van de totale toeslagschuld wordt ingehouden op de lopende toeslag(en).

Hierbij houdt Toeslagen geen rekening met de financiële omstandigheden van de schuldenaar. Als het inkomen door de dwangverrekening onder de beslagvrije voet terecht komt, is het aan de burger om te 'piepen'. Pas als hij daartoe een verzoek indient, rekent Toeslagen uit wat zijn betalingscapaciteit is en migt of staakt vervolgens de dwangverrekening.

Op papier lijkt de werkwijze van Toeslagen misschien logisch en redelijk. Als een burger de terugvordering ontvangt, is het aan hem om Toeslagen erop te wijzen dat hij daarvoor geen of beperkte betalingscapaciteit heeft en te verzoeken om uitstel van betaling.

Datum
20 maart 2015
Oms nummer
2015 00328
Uw brief

Uw kenmerk

Bijlage
1
Behandelend medewerker

Onderwerp
Zorgenbrief over
dwangverrekening toeslagen

¹ In deze brief doel ik uitsluitend op deze drie toeslagen. De hoogte van de ontvangen huur- en zorgtoeslag en kindgebonden budget is van invloed op de hoogte van de beslagvrije voet. Bij verrekening van deze toeslagen kan het inkomen onder de beslagvrije voet terecht komen.

Maar zo werkt het in de praktijk meestal niet. Veel gezinnen zitten zo diep in de armoede en schuldproblemen dat zij niet adequaat reageren op terugvorderingen van Toeslagen. Terwijl zij in de meeste gevallen recht hebben op een betalingsregeling of op de bescherming van de beslagvrije voet, laten zij het aankomen op dwangverrekening. Vaak komen zij pas in actie als zij aankloppen bij een (financiële) hulpverlener, die hen wijst op hun rechten en hen helpt de noodzakelijke stappen te zetten. Maar dan is vaak het kwaad al geschied. Toeslagen heeft dan al een aantal maanden honderden euro's verrekend en het inkomen heeft in die periode onder de beslagvrije voet gelegen. Die inkomensschade is niet meer terug te draaien, want onder de huidige regels corrigeert Toeslagen de verrekening met maximaal één maand terugwerkende kracht.

De schadelijke effecten van dwangverrekening voor lage Inkomens
Naar mijn mening is dwangverrekening van genoemde toeslagen een grof invorderingsinstrument, dat ongeschikt is om in te zetten bij gezinnen met een laag inkomen. Enkele voorbeeldberekeningen wijzen uit dat huishoudens met een minimuminkomen een zeer beperkte of zelfs negatieve betalings-capaciteit hebben (zie bijlage). Dwangverrekening leidt in deze gevallen al heel snel tot onherstelbare aantasting van de beslagvrije voet. En dat moet worden vermeden. Als duidelijk is dat dwangverrekening vrijwel zeker de beslagvrije voet aantast, ligt het in de rede om het middel van dwangverrekening voor deze Inkomensgroep categorisch te staken en te zoeken naar een zorgvuldiger wijze van invordering met lagere maatschappelijke kosten.

De Tweede Kamer en maatschappelijke organisaties hebben al eerder hun zorgen geuit over de ongewenste gevolgen van dwangverrekening en de regering gevraagd om hiermee te stoppen. Op 4 december 2013 nam de Tweede Kamer een motie aan die de regering verzocht om de regels zo aan te passen dat de Belastingdienst een toeslagnschuld niet meer kan verrekenen met lopende toeslagen.² Een algeheel verrekenverbod dus. Ook hier was het argument dat mensen die in armoede leven de toeslagen hard nodig hebben om te voorzien in hun basisbehoeften.

Ook de Vereniging voor schuldhulpverlening en sociaal bankieren (NVVK) heeft een jaar geleden signaleerd dat 'de verrekening van toeslagen zorgt voor onvoldoende besteedbaar inkomen om de vaste lasten te kunnen betalen'.³

² Deze motie (nummer [275/24515](#)) is door de regering aangehouden in afwachting van de brief over de Rijksincassovisie.

³ Zie het [jaarverslag NVVK 2013](#) pagina 9

De Landelijke Organisatie Sociaal Raadslieden (LOSR) sprak recentelijk dezelfde zorg uit en pleitte ervoor om het verrekenbedrag te matigen bij burgers met een laag inkomen.⁴ Ook volgens de vier grote gemeenten (G4) leidt verrekening van toeslagen "er in vrijwel alle gevallen toe dat mensen te weinig geld overhouden voor hun levensonderhoud en de schulden zich enkel opstapelen."⁵

Hoe kan het anders?

Onlangs heeft het Ministerie van Financiën laten zien dat het anders kan. Op aandringen van de Nationale ombudsman heeft de Belastingdienst bij 40.000 alleenstaande ouders - die vanaf 1 januari 2015 in aanmerking zouden komen voor de alleenstaande ouder'kop' van het kindgebonden budget - de lopende dwangverrekening per diezelfde datum stopgezet. Belangrijkste reden voor deze maatregel was dat met zekerheid voorspeld kon worden dat het inkomen van deze gezinnen door een eventuele dwangverrekening onder de beslagvrije voet terecht zou komen.

De redenering die daar gold zou ook aanleiding moeten zijn om het beleid aan te passen ten aanzien van de dwangverrekening van toeslagen. Uitgangspunt zou moeten zijn dat het inkomen van geen enkel gezin onder de beslagvrije voet terecht mag komen als gevolg van dwangverrekening. Aantasting van de beslagvrije voet leidt immers tot onaanvaardbare maatschappelijke en financiële problemen.

Hoewel ik het vooral als mijn taak zie om problemen te signaleren, wil ik u toch graag enkele suggesties doen en opties voorleggen. Mogelijk kunnen die een bijdrage leveren aan de discussie over een andere aanpak.

1. Pas geen dwangverrekening toe als de schuldenaar een toetsingsinkomen onder een bepaalde grens heeft (bijv. 120% van het minimumloon).
2. Ontwikkel een risicoprofiel van burgers die wel willen maar niet kunnen betalen en vrijwaar deze risicogroep van dwangverrekening. In dit profiel zou u – naast een inkomensgrens – ook nog andere criteria kunnen opnemen, zoals een lopende betalingsregeling of recente kwijtscheiding bij de Belastingdienst of opname in het toekomstig beslagregister.
3. Bereken de beslagvrije voet vóórdat Toeslagen overgaat tot dwangverrekening. In ieder geval als het gaat om gezinnen met een laag inkomen. Benader deze doelgroep vooraf, in ieder geval schriftelijk maar liever nog

⁴ In het rapport 'Belastingdienst, een bron van armoede?' van 7 december 2014, hoofdstuk 5

⁵ Brief van de G4 van 10 maart 2015 aan staatssecretaris Klijnsma van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

telefonisch. Telefonische incasso heeft zijn waarde bij de Belastingdienst immers al bewezen. Wijs hen op de bescherming van de beslagvrije voet en op het belang om de hiervoor benodigde gegevens te verstrekken.

Als betrokkene niet reageert en Toeslagen daarna alsnog overgaat tot dwangverrekening, stuur betrokkene dan in ieder geval een geschatte berekening van de beslagvrije voet.

4. Als de beslagvrije voet door de dwangverrekening is aangetast en de schuldenaar pas na enige tijd de bescherming van de beslagvrije voet inroept, wees dan bereid om het teveel verrekenende bedrag (over maximaal twaalf maanden) terug te betalen. Deze terugwerkende kracht zou als een financieel vangnet kunnen fungeren voor de gevallen waarin het bestaansminimum toch is geschonden.⁶

Door uw verrekenbeleid zoals hierboven geschetst aan te passen, zou u naar mijn mening een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan de aanpak van de schulden- en armoedeproblematiek van het kabinet, zoals is beschreven in de brief van 12 december 2014 van uw collega Klijnsma, staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Tenslotte

Graag hoor ik van u of u mijn zorgen deelt en of u bereid bent om uw beleid en werkwijze aan te passen.

Met vriendelijke groet,
de Nationale ombudsman,

mr. F.J.W.M. van Dooren,
waarnemend ombudsman

CC:

- Mw. drs. J. Klijnsma, staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
- Vaste kamercommissie van Financiën
- Vaste kamercommissie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

⁶ Zie ook rapport 2015/039 van de Nationale ombudsman

BIJLAGE

Bij brief Nationale ombudsman aan de Staatssecretaris van Financiën van
20 maart 2015 (2015.00326)

VOORBEELDBEREKENING		
AFLOSSINGSCAPACITEIT BIJ MINIMUMINKOMEN (op 1 januari 2015)		
Echtpaar (beiden 21 tot 65 jaar) met twee kinderen (jonger dan 12)		
Bijstandsuitkering excl. vakantiegeld		€ 1.304
Kindgebonden budget	€ 152	
Huur	€ 500	
Huurtoeslag	€ 236	
Zorgpremies	€ 220	
Zorgtoeslag	€ 149	
Beslagvrije voet		<u>€ 1.298 -/-</u>
Aflossingscapaciteit per maand		€ 6
Alleenstaande ouder (21 tot 65 jaar) met twee kinderen (jonger dan 12)		
Bijstandsuitkering excl. vakantiegeld		€ 913
Kindgebonden budget	€ 406	
Huur	€ 500	
Huurtoeslag	€ 236	
Zorgpremie	€ 110	
Zorgtoeslag	€ 78	
Beslagvrije voet		<u>€ 927 -/-</u>
Aflossingscapaciteit per maand		min € 14
Alleenstaande (21 tot 65 jaar)		
Bijstandsuitkering excl. vakantiegeld		€ 913
Huur	€ 400	
Huurtoeslag	€ 170	
Zorgpremie	€ 110	
Zorgtoeslag	€ 78	
Beslagvrije voet voor bijstandsuitkering		<u>€ 893 -/-</u>
Aflossingscapaciteit per maand		€ 20

CONCLUSIE

Voor het *maandelijks* verrekenen van toeslagen is de betalingscapaciteit zeer beperkt of zelfs negatief. Bij uitbetaling van het vakantiegeld in de maand mei is er wel ruimte voor een eenmalige verrekening.

